

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԷՋԳՆՈՒՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ, ԵՒ ԱՌ ԵՒՏԲԱԿԱՆ

6.1.10

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(C₀, C₁, ..., C_{n-1})

Skv 8 9

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Դատ աղէկ, Տանթէս, կը նայիմ որ ա.
մեն բանի մէջ բարի մարդ մըն ես : Արգելք

140,090
Ըստ ցուցակէն կ'երեւի որ կըթեալ իննսուոր զօրքը միայն 123,000 է :

Վաճառականը ժպտելով աչքերը դեպ ի
անոր կը դարձնէր մինչև որ եղբորը հասաւ,
նաւամատոյցը ելաւ, ու անմիջապէս աներե-
ւոյթ եղաւ բազմութեանը մէջ, որոնք առա-
ւօտեան ժամը 5 էն մինչև իրիկուան ժամը
ինը Վանքպիւրի երեւելի փողոցը կը լեցուե-
ին: Ի՞նչ փողոցին համար հիմակուան Սարսիւ-
եացիք կը պարծենան՝ ու սրտի մտօք, և ազ-
դու կերպով մը կ'ըսեն. «Թէ որ Փարիզ Վա-
նքպիւրիքը ունենար փողք, Սարսիւիւ մը կ'ը-
սար» 9 :

մէջ ծովային զօրաց վրայ եղած երկար խօսակցութիւնները կը համառօտենք: Սիւսիսը լնտերսըն առաջարկէր էր որ վաճառականներու շոգենաւերը պէտք եղած ատենը երկրին պաշտպանութեանը համար գործածելու ջանացուի, որով առանց ծախքի տէրութիւնը պահեստի շոգենաւաց տորմիզ մը կրնայ ունենալ:

Սիւսիսը Սթաֆֆորդ աս առիթը 'ի գործ դնելով' թէ 'Լնդոնի և թէ Ռուսիոյ և Գաղղիոյ ծովային զօրաց վրայ ուշադրութեան արժանի տեղեկութիւններ տուաւ:

Լնդոնի տէրութիւնը 56 եռայարկ և 75 կրկնայարկ և 78 մանր պոլսնքն պիտի և Գաղղիոյ նաւեր, 28 մեծ և 93 մանր շոգենաւեր ունին որոնք զանազան ծովուց մէջ կը գտնուին. ասոնցմէ զատ 16 եռայարկ 8 կրկնայարկ 3 մանր առաջատար, 9 մեծ 4 մանր շոգենաւեր նաւեր ալ շինուելու վրայ են, որով ընդ աւելն 236 առաջատար և 134 շոգենաւեր պատերազմական նաւ կըլլայ:

Ռուսիոյ ծովային զօրութիւնը 45 եռայարկ 10 կրկնայարկ, 99 պիտի և Գաղղիոյ առաջատար, 8 մեծ և 24 պզտիկ շոգենաւեր նաւեր կը բաղկանայ, որով ընդ ամենը 154 առաջատար և 32 շոգենաւեր պատերազմական նաւ կըլլայ:

Գաղղիա 45 եռայարկ 55 կրկնայարկ 157 պիտի և Գաղղիոյ, 61 մեծ 57 պզտիկ շոգենաւեր, ընդ ամենը 257 առաջատար և 118 շոգենաւեր նաւեր ունին:

Ռուսիոյ անգղիոյ պատերազմական նաւերը 370, Գաղղիայինը 375 և Ռուսաստանինը 186 հատ են:

Թեպէտ լնդոնի շոգենաւեր Գաղղիոյ ունեցածէն աւելի են, բայց վերջնայն մեծ շոգենաւերը աւելի շատ են:

ԳԱՂՂԱՒԱՒ. Փարիզ 29 ապրիլ:

Նախագահ իշխանին ըրած խօսքի միջոցով իշխաններու կատարեալ հանդարտութիւն կը տրեք Գաղղիոյ մէջ: Բաղադրական երեւելի նոր լուր մը չկայ: Օրէնսդիր ժողովն անգամները ամառ 27 ին նիստին մէջ յանձնարարական ժողով մը նշանակեցին հասարակապետութեան առաջին երկու տարիներուն, 1848 և 1849 ին հաշիւներուն վերաբերեալ թուղթերը քննելու և վճռաբար որոշելու համար:

Ինչ հանուր ոստիկանութեան նախարարը օտար լրագրաց հրատարակչներուն ի մացուց որ եթէ երբեք հրատարակած սուտ լուրերը ուղղելու չըլլան նէ, Գաղղիոյ մէջ մտնալին պիտի արգիլուի:

Գաղղիոյ պանքան գտնուած պատրաստ դրամը որ ապրիլի սկիզբը 70 միլիոն ֆրանք էր, նոյն ամսոյ վերջը 100 միլիոնի հասեր է:

Վաճառականը դառնալով տեսաւ որ Տանկլարը ետեւը կայներ է, ու զինքը այնք կը ցուցնէր որ իր հրամանին կ'ըստատէ, բայց իրօք անոր պէս երիտասարդ նաւաստիին կը նայէր:

Սիւսիսը թէ այս երկու մարդերուն նայաւածքին մէջ մեծ տարբերութիւն կար:

Հայրը և Որդին:

Թողունք Տանկլարը որ ատելութեան ոգով իր ընկերին դէմ անհիմն խօսքեր քսէ վաճառականին: Գանք Տանթէսին, որ Վանքի երկրի հրապարակէն անցնելէն ետքը 'Նուալը' փողոցը դարձաւ, ու Սէյրանի նեղ փողոցներուն ձախ կողմը պզտիկ տուն մը մը տաւ, որուն մօտ սանդուխքէն (նեքտիպան) շուտ մը չորրորդ գտնիւնը ելաւ: Այս տեղ մէկ ձեռքով սանդուխքին վանդակը (փարմաղըք) բռնելով ու մեկալովը սրտին բաբախելը զսպելով թերաբաց դռան մը առջեւ կեցաւ, ուսկից պզտիկ սենեակի մը ներսի կողմը կը տեսնուէր:

Տանթէսի հայրը հոն կը բնակէր:

Փարաւոնի նաւուն հասնելը ծերունին գեւ իմացած չէր: Աթուր մը վրայ կանգնած գողգողուն ձեռքովը քանի մը տեսակ բոյսերուն հոգ կը տանէր, որոնք չորս գին դրը

— Նախագահ իշխանը Պատի մեծ դուքսին մահուան պատճառաւ մայիսի 1 ին ձգեց թիւիլերը պալատին մէջ տալու պարահանդէսը: Գաղղիոյ երեւելիներն ալ աս օրինակին հետեւեցան:

Փարէզի Սիմֆօնի լրագրին ապրիլի 22 ին հրատարակուած թերթին մէջ հետեւեալ յայտարարութիւնը կը կարդամք:

Հասարակ կը կարծեն և կը ձայնդեն թէ հասարակոյ տօնախմբութեան մը օրը կայսերութիւնը հաստատուելու է: Կարծել թէ կառավարութիւնը հաստատուած կարգ ու կանոնը փոխելու համար ատենի առիթ մը կը փնտռէ, չլիաւազ թէ կառավարութիւնը փոքր պարտաւորութիւնները ինչ պէս կ'իմանայ: Եթէ հարկը երբեք պահանջէ ատենի փոխութիւն մը, ասոր գործադրութիւնը միայն սահմանադրեալ իշխանութեանց յառաջնութեանը և բոլոր ժողովուրդին հաճութեամբ կըլլայ:

Բանակին նշան չկայ խօսքերը, հասարակապետութեան նախագահին համար յիշատակին վիշտութիւն մըն է զօրաց զգայմանը, բայց աս ցնծութեան կամ բարեմայլութեան ողջալիքը քաղաքական փոփոխութեան մը պատճառ չիլնար ըստ: Ուստի առաջիկայ մայիսի 10 ին ըլլալու մեծ հանդէսին Արէսի Դաւիթ ժողովուրդը 60-000 զինուորներուն չկայ անուամբ նախագահին ողջոյն տալով՝ կայսերութեան հաստատութիւնը մէկ ժամ չլինար յառաջանալ:

Հասարակապետութեան նախագահին հրամանաւ տէրութեան մեծ ժողովներուն մէջ հետեւեալ նախագաւառութեան կարգը պիտի սահմանուի. առաջին՝ Օրէնսդիր, երկրորդ՝ Օրէնսդիր ժողով, և երրորդ՝ Տէրութեան խորհուրդ:

Օրէնսդիր անգամներէն 20 և 30 ական 16 և 20 ական և 3 և 15 ական հազար ֆրանք տարեկան ռոճիկ պիտի ստանան, այսինքն միայն 39 անգամայն ընդ ամենը 965 հազար ֆրանք տարեկան ռոճիկ պիտի տրուի:

Հասարակաց կրթութեան նախարարը Փարէզի մէջ գտնուած զանազան ուսումնարանոց կառավարչներուն շնորհակցութեան թուղթ մը դրեց, որով կը հրաւիրէ զանոնք ուսուցչիներուն պատուիրելու որ մօրուքնին ածիլին որպէս զի չլիաթութեան ան մարդիկն ըլլան հետ, որոնք մօրուքը իբրեւան անիշխաւութեան կը մեծցընեն: Ուսուցչիները աս պատուէրը իսկոյն կատարեցին, և անոնք որ կարծէր էին թէ ընչացքնին (պըլք) կրնան թողուլ, զանոնք ալ ածիլեցին, իրենց գլխաւորաց կողմէն եկած նոր պատուէրին համեմատ:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ. Փարէզի իշխանը ապրիլի 12 ին Պետրոսընքէն Վարսովիա դարձաւ, և ոստիկանութեան հրաման տուաւ որ վեհապետ կայսեր և կայսերուհայն գալուն համար պէտք եղած պարտաւորութիւնները ըլլան: 11 փախստականներու քաղաքական իրաւունք չնորհուեցաւ և կը յուսացուի որ վեհապետ կայսրը եկած ատենը աւելի ներողութիւններ պիտի ընէ յանցաւորաց:

Վեհապետ կայսրը մօտերս ձեռագիր նամակաւ մը Կովկասեան գաւառաց կուռա

ուած բարակ փայտերուն փաթթուելով ինչ ուան իր պատուհանը հասած էին:

Օրէնսդիր յանկարծ զգաց որ զինքը մէկը գրեցի, ու իր ետեւը անձանքի մը ձայն մը լսեց որ "Հայր իմ, բարի հայր իմ" կ'ըսէր:

Օրէնք ձայն մը ձգեց ու ետեւը դարձաւ: Ան անակնկալ ժաման մէջ զաւակը տեսնելուն պէս՝ բոլորովին գայր նետեց ու գողգողալով թեւերուն մէջ ինկաւ:

Ի՞նչ ունիս, հայրս, ըսաւ երիտասարդը տրտմութեամբ. հիւսիսեւ ես արդեօք:

— Այ, սիրելի խմբին, տղաս, ոչ. բայց քեզի ամենեւին չէի սպասեր, ու ասանկ յանկարծ քեզ տեսնելու ուրախութիւնս... մէ, կարծեմ պիտի մեռնիմ...:

— Տէր Ստուած. նստէ, հայրս: Ես եմ, ուրիշ չէ: Ուրախութիւնը քնաց մը չտար, կ'ըսեն, անոր համար առաջուց չիմացուցած ներս մտայ: Ասանկ պըլլած աչքով ինծի նայելուդ տեղը, հայր իմ, ուրախութիւն ցուցուր: Այս ես եկայ. ասկէ ետքը ալ երջանիկ պիտի ըլլանք:

— Այ, երանի թէ, ըսաւ ծերը. բայց ինչպէս երջանիկ պիտի ըլլանք: Արդեօք ինչ ալ պիտի չի հեռանան, պատմէ ինծի երջան

կալ Վարսովիա իշխանին և սերնդոցը Բարսուլեան (այլթէս) պատիւը չնորհեց: Կայինեանի:

— Վարսովիոյ կուսակալի որդի Փարսէվէլ իշխանը ապրիլի 17 ին Հռովմայէն ելաւ՝ Վափօն երթալու:

— Աստուծոյ գեասան Սէնստօրֆ Փուլը կոմսը ապրիլի 20 ին Վիեննայէն մեկնեցաւ Պետրոսընք երթալու համար:

ԲՐՈՒՍԻԱ. Պերլին 29 ապրիլ:

Նախարարաց խորհրդարանին նախագահը երկրորդ խորհրդարանին թողաւորական հրաման մը ներկայացուց որով կը ծանուցանէ թէ առաջիկայ օգոստոսի 7 էն սկսելով, Փերլութեան կարգադրութեան վերաբերեալ սահմանադրութեան յօդուածը պիտի խաբանուի, և ետքէն թաղաւորական հրամանաւոր կարգադրութիւն պիտի ըլլայ:

ՍԱՌՏԵՆԵԱ. Թուրին 29:

Պատգամաւորաց խորհրդարանին նախագահ Սոնիէօ Փինէլլին քանի մը օրուան հիւանդութենէ ետքը վախճանեցաւ:

— Ընդոյ 29 ին (Թուրինի մօտ Պօրկոմօրա գիւղաքաղաքին վաւօգանոցը կրակ առնելով մեծամեծ քնանքը հատցը և շատ մարդիկ կեանքերնին կորսնցուցին: Բարեբաղդաբար մեծ վաւօգանոցը աղատեցաւ, սպա թէ ոչ շատ աղէտալի կործանմանը կրնար ըլլալ:

Թագաւորը որ Սօնիէլլի պալատին էր, հեռագրական միջոցով ցաւալ լուրը առնելուն պէս՝ (Թուրին եկաւ և երկար ատեն գործաւորաց մէջ մնաց քաջալերութեան համար:

Սահմանադրութեան տարեգործին մօտ յիսի 8 ին կատարուելու տօնախմբութեան համար նշանակուած գումարները, յիշեալ աղէտալի դիպուածին զոհ եղողներուն պիտի բաժնուին:

Ռուսաց կայսերորդի Կոստանդին մեծ գութը և լէքսանտրա մեծ դքսուհին մայիսի 7 ին Հռովմ կըսպասուին:

ԼՕՄՊԱՐՏԻԱ. Ռուսիոյ Կոստանդին մեծ դուքսը և լէքսանտրա մեծ դքսուհին ապրիլի 23 ին Սիւսի մօտ Սոնիէլլի գիւղը հասան և ճիւղէլ ու Սթրասուրո զօրապետներէն ընդունուեցան, որովհետեւ Վարսովիա խորհրդարանի որ Սիւսի կուսակալ է՝ Վիեննա գացած էր Աստուծոյ կայսեր մայր Սօֆիա մեծ դքսուհայն խոնարհ ակնածութիւնը ցուցնելու:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Լէպոլա Պրէսերիք Պատի մեծ դուքսը ապրիլի 24 ին վախճանեցաւ ի հասակի 63 ամաց և ութ ամսոց: Իւր մեծ որդին Լուի իշխանը և երկրորդ որդին Պրէսերիք իշխանը հանգուցեալ մեծ դուքսին

կութիւնը:

— Կոստանդին, ըսաւ երիտասարդը, որ ես ընտանիքի մը սուգովը ստացած երջանկութեանս վրայ ուրախանամ: Բայց Կոստանդին որ ես ամենեւին այս երջանկութիւնը չուզեցի: Կանկ բան մը պատահեցաւ ինծի, ու ես չեմ կրնար անոր փոքր տրտմիլ: Բայց Լէքսերը նաւապետը մեռաւ, ու հաւանական է որ Պ. Սոնիէլլին պաշտպանութեամբ անոր տեղը պիտի անցնիմ...:

— Կոստանդին հասակովս նաւապետ ըլլալու եմ հարկեր լուի ռոճիկով ու եղած փառասկին մէկ մտտով: Եթէ աւելի ինչ կրնար յուսալ ինծի պէս խեղճ նաւատի մը:

— Այո, որդեակ, այո, այնպէս է, ըսաւ ծերը. այդ բարեբաղդութիւն մըն է:

— Ռուսի կ'ուզեմ որ առաջին անգամ ձեռքս անցած ստակովը պզտի տուն մը ունեւնայս պարտեղով մը որուն մէջ կարենան ուղած բոյսերդ անկել: Բայց ինչ ունիս, հայրս, ինծի կ'երեւայ որ տկար ես:

— Համբերելու է, կ'անցնի, բան մը չէ:

— Օրէնսդիրն այժմ հասնելով, կ'անակնկալ վրայ ինկաւ:

— Ինչ մը գինի, հայր իմ, քիչ մը գինի

յաջորդեցին, առաջինը իբր ժառանգական մեծ գուքս, և երկրորդը իբր աթոռակից: Իսկ մեծ գուքսը զժառանգաբար մտաց և մարմնոյ տկարութիւն ունենալով՝ իւր եղբայր Ֆրէտէրիք իշխանը փոխանորդաբար մեծ գրքսութեան կառավարութիւնը ձեռք առաւ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երկրագործը տեսակ տեսակ գործիքներ բանեցընելով իւր անդերը կը մշակէ, կը ցանէ, կը հնձէ. սերմանց մէկ մասը աղէկ հողի մէջ կ'իյնայ, առաւարակս կը պտղաբերէ, մէկ մասն ալ անբեր հողի կամ քարի վրայ ինչպէս անպտուղ կը մնայ ու կը կորնչի: Տան ուսած սերմունքին մէջ յարգ ու քար ալ կ'ըլլայ անօգուտն ու փաստական ալ կրնայ գլուխուիլ: Եւսմը ալ ի հարկէ աղէկ հողի մէջ ալ ինչան պտուղ չեն բերեր, կամ չար պըտուղ կը բերեն: Բայց և այնպէս երկրագործին անխնայ շնորհամանք ցանած սերմունքին պտղաբեր մասը որչափ ալ պղտիկ ըլլայ, հունձքը որչափ ալ քիչ ըլլայ՝ միշտ տիրոջը ուրախութեանը պատճառ կ'ըլլայ:

Իրագրաց տէրերը բարոյական մշակներ համարելը տարօրինակ համեմատութիւն մը չ'երևար մեզի: Եւ բարոյական մշակները (եւ թէ տասնի խօսելը ներքին է) խելք, միտք, թանաք, թուղթ ու գրիչ (որոնք իրենց գործիքներն են) բանեցընելով՝ կ'աշխատին, ու մանք աղէկ պղտ՝ գրիչը կ'օրհնակէ, և ոմանք օտարալեզու գիրքեր կը թարգմանեն, լրագիր ներէ, թղթակցութիւններէ ծաղկաբաղ կ'ընեն, վերջապէս իրենց սերմունքը ըստելու լուրերը կը ապէն ու հասարակութեան կը բաժնեն: Եւ լուրերէն ոմանք անօգուտ կ'ըլլան յարդի և քարի պէս, ոմանք գրողին սրբտիկն չարութեան չափովը վնասակար կ'ըլլան՝ գէշ խոտերու սերմանց պէս և ոմանք պըտղաբեր բարի սերմանց պէս: Եւ վերջիններէն թէպէտ մէկ մասը հասարակութեան անհոգ մասին հասնելով՝ քարի կամ անբեր հողի վրայ ինչպէս սերմանց պէս՝ անպտուղ կը մնայ, բայց մէկ մասն ալ բարեւեր անձանց սիրտեւրուն դաշտով՝ բարի հողի մէջ ինչպէս սերմունքի պէս կը ծաւալի, և կը պտղաբերէ: Եւ բարոյական պտղաբերութիւնը որչափ ալ քիչ ըլլայ, լրագրի տէրերուն նոյն ուրախութիւնը կուտայ որն որ երկրագործը իւր ցանած ինչիւն թական պտղաբերութենէն կը դիպայ:

Աստի անասման ուրախութիւն տուաւ մեզ այս օրերս տկաննիս հասած բարի լուրը թէ մայրաքաղաքին բարեպաշտ հայոց հասարակութեան մէջ նոր և մեծ եղբայրսիրտ կան ընկերութիւն մը հաստատուելու խօսք կայ: Եւր լսածին նայելով՝ աս ընկերութեան

բարի նպատակները պիտի ըլլան, ազգիս իրաւապէս պարծանքը համարուած սուրբ Փրկիչեան երեւելի հիւանդանոցը բարեկարգել, որբոց, աղքատաց և տնանկաց աւելի հաստատ և ընդարձակ կերպիւ խնամ տանել, անգործ մարդոց և կանանց գործ ձարել, և որ աւելի կարեւորն է՝ աղքատին ուսումնարան ներէն գուրս եկող ուսումնագէտ երիտաւար գիտնական ձեռք բռնել, որ յաջողութեամբ ի գործ գնեն իրենց սովորածները: Եւսերկբայ եմք թէ տասնի բարի նպատակները ո՞ր ուր ըսէ՝ սիրով և յօժարութեամբ պիտի օգնէ եղբայրսիրտին ընկերութեանս, որն որ, ինչպէս կը լսեմք, կամաւոր պղտիկ տուրք մը պիտի խնդրէ բարեւեր հասարակութեան առատաձեռնութենէն: Եւսմիկ թէ տասնի բարեպաշտական ձեռնարկութիւն, որն որ ընկերական հոգւոյն աղքատ մէջ արթննալուն աւել տարեր աղայոց մը կրնամք համարել, ժամ յառաջ հաստատուել, և մեզ ալ առիթ տար աւելի երկար տեղեկութիւններ տալու անոր վրայօք: Եւ այժմ ի բոլոր սրտէ կը յուսամք, կը ցանկամք, կ'աղօթեմք որ աս բարի գիտաւորութիւնը ի գործ դրուի, և մեր կողմէն կը հաստատուեմք ամենայն վստահութեամբ թէ այդ և ըլլան աս ընկերութիւնը առաջարկողները և գործադիրները կամ անդամները, ընդհանուր ազգին երախտագիտութեանը, և օրհնութեանը արժանի պիտի ըլլան և միևնոյն վստահութեամբ կը համարձակիմք ըսելու որ ոչ միայն մերձաւոր, այլ նաև հեռաւոր տեղերէն ալ իրենց օգնութիւն չորսիսիր գովելի նպատակներնուն հասնելու համար: Աստի նորէն կը կրկնեմք թէ մեր ուրախութիւնը անչափ և անսահման է, ոչ միայն ըլլալը բարիքները մեր գիւրազգաց սիրտերուն հաճելի ըլլալուն համար, հայրա նաև անոր համար որ աս երեւելի ընկերութիւնը հաստատուելու ըլլայ նէ, ինչպէս որ անտարաւից կըստաւեմք, մեր անդադար քարոզած ընկերակցական հոգւոյն՝ աղքատ մէջ բերած բարի պտուղները շարժապէս էջերուն մէջ յիշատակելու ստէպ ստէպ առիթ պիտի ունենանք, որուն միշտ ցանկացինք, կը ցանկանք և ցանկալու եմք: Կեցցէ՛ն աս ընկերութիւնը առաջարկող բարեպաշտ և աղքատէր անձինքը, կեցցէ՛ն զանկիւր գործադրող կամ գործադրելու բարեւան և բարեմիտ անդամները, կեցցէ՛ն նաև անոր անընդհատ յառաջադիմութեանը առատաձեռնութեամբ օգնողները: Թող աս բարեմաղթութիւնով վերջացընենք աս սիրալի նիւթայն վրայօք խօսքերին, որ մըն ալ կրկին գրելու յոյսով:

Եւսեալ հիւրընդունի օր շարժապէս տպագրութեան ժամանակը ամենապատիւ որբազան Պատրիարքի փոխանորդ գերապաւտիւ Տ. Թադէոս ծայրապէս վարդապետին

մայրաքաղաքս դառնալը համառօտիւ մը ծանուցեր էինք:

Յարգւոյ հասարակութեան յայտնի է որ յիշեալ շնորհափայլ վարդապետը մարտի 11 ին Կոստանդնուպօլիսէն մեկնելով՝ Թիւրքմէն գիւղը գացած էր աղքատին գործով մը, որ է այս: Յիշեալ գիւղին աղքատ հայերը եւ կեղեցի մը շինեց և պարսի տակ մտեր էին. և վճարելու կարողութիւն չունենալով, մաւնաւնդ և առնելու քի տիրոջ կողմէն շատ նեղութիւն կրելով, ոմանց անկայել և անարժան առաջարկութիւնները պարզմտութեամբ ընդունելու հակամիտութիւն ցուցցեր էին, ուստի և մէջերնին վէճ մը ծագեց եր: Բարեպաղաբար բաղմաշատ և աղքատէր փոխանորդը ժամանակին յիշեալ գիւղը հասնելով՝ իւր խոհեմ և բարեւան ընթացքովը կըրցաւ ցիրուցան ըլլալու վրայ եղած խեղճ ոչխարները իրենց բուռն փարախը (աղը) ժողովել, որով ընդհանուր աղքատի ուրախութիւն պատճառ եղաւ և աղքատէր Պատրիարքին ու բոլոր Հայ հասարակութեան շնորհակալուէր և գովութեանը արժանացաւ:

Չմոռնանք նաև շնորհակալութեամբ և գովութեամբ յիշատակելու գերապատիւ Տ. Երիտըս սրբազան եպիսկոպոսին այս առիթիւ ի գործ դրած բարեւան աշխատութիւնը. յիշեալ հայրն ալ շնորհափայլ փոխանորդէն առաջ Թիւրքմէն գիւղը գացած էր, և զինքը առաջող բարեխնամ սրբազան Պատրիարքին խաղաղասէր կամայը համեմատ ամեն կերպ խոհեմ միջոցները ի գործ դրած էր նոյն վէճին խաղաղութեամբ վերջանալուն համար:

Եւ ուրախառիթ միանգամայն և ցաւալի դէպքին համառօտ պատմութիւնը գրելու առնենիս՝ ապրիլի 22 ին Թրապիզօնէն գրուած նամակ մը երեւելի անձի մը կողմէն ձեռքերնին հասաւ, որուն մէջ մեծ և խորին ցաւով կարգացինք թէ Թիւրքմէն գիւղին վէճին նման դժբաղդ դէպք մըն ալ Թրապիզօնէն եօթը ժամ հեռի Սալա և Սիւմերայ գիւղերուն մէջը պատահեց է:

Հայազգի գիւղացւոց մէջ շնչին պատճառաւ մը վէճ մը կը ծագէր, կրքով բորբոքած քանի մը անձինք յիշեալ վիճակի հըռովեականաց առաջնորդ Վ. Հ. Յովսէփ եպիսկոպոս Բաբեքեանին կը դիմէն:

Յիշեալ հոգեւոր հայրը փոխանակ խրատելոյ և հաշտեցնելոյ զգիւղացիս որ դրեւ կարգալ չէն գիտեր, ձեռքերնին աղերսադրել մը օրինակ կուտայ որ իրեն գրեն, կը քաջալերէ զանոնք ու մնացած տղէտ գիւղակիցներն ալ յորդորանօք ձեռք բերելու կաշխատի: Բարեբաղդաբար եղելութիւնը շուտով ի մայրաքաղաք Թրապիզօնի աղքատէր անձինքը գիւղացւոց վէճին պատճառը մէջ տեղէն կը

որ քեզի ոյժ տայ, գինիդ որ տեղ է:
— Չէ, շնորհակալ եմ, մի փնտեր, հարկաւորութիւն չունիմ, ըսաւ ծերը զաւկին ձեռքէն բռնելով:
— Ո՛հ, սէ, հայր իմ, տեղը ցուցուր ինձի: Եւսեալ երեք պահանջներ բացաւ:
— Օ՛րբ կ'աշխատիս ըսաւ ծերը, գինիս հատու:
— Ի՛նչ, գինի չունիմ, ըսաւ Տանթէս դոյնը նետած, ու փոփոխակի մերթ հօրը նիհար և այլաբանեալ երեսը կը նայէր, ու մերթ նորապաշտ պահանջները կը փնտրէր: Ի՛նչ, գինի չունիմ հայր իմ, մի թէ ստակդ պակսեցաւ:
— Ինձի բան մը պակսած չէ. ահա դուն հոս ես ու ամեն բան ունիմ, ըսաւ ծերը:
— Տանթէս ճակատէն վաղած քրտինքը սրբելով հաւկտեալ ձայնիւ ըսաւ. երեք ա միս է որ գացած ատենս երկու հարիւր ֆրանք թողուցեր էի ձեզի:
— Եւս, Եւսմն, ստացէ է: Բայց երթալու ժամանակդ Բատրուս գրացինուս պարտք վճարելու մուցեր էիր. ան ալ ինձ մէն ուղեց, ըսելով որ եթէ ես քեզի համար չի վճարեմ, պիտի երթայ Սոսէլի վաճառաւոր

տունէն աւել: Եւս ալ վախճալով որ չըլլայ թէ աս բանը քեզի վնաս մը բերէ
— Ուրեմն:
— Վճարեցի:
— Բայց Բատրուսի պարտքս հարիւր քառասուն ֆրանք էր քեզի թողուցած երկու հարիւր ֆրանքէն վճարեցիր:
— Օ՛րբ գլուխը ծռելով, այո՛, ըսաւ:
— Ուրեմն երեք ամիս վաթսու Ֆրանքով ապրեցար:
— Օ՛աւակս, գիտես որ ես քիչ բանով կ'ապրիմ:
— Եւս, տէր Եւստուած. թողութիւն կը խնդրեմ քեզմէ, հայր իմ, ըսաւ Եւսմն, ծերունւոյն առջը ծնկան վրայ դալով:
— Ի՛նչ կ'ընես տղաս:
— Ո՛հ, շատ կը ցաւի սիրտս:
— Ի՛նչ մը չէ, ըսաւ ծերը ժպտելով, ամեն բան կը մոռցուի, հիմայ դուն հոս ես, բան մը պակաս չէ:
— Եւս, հոս եմ, աղապայ երջանկութե յուսով ու քիչ մըն ալ ստակով: Եւսմն, հայր իմ, ան ասոնք ու խրիէ քիչ մը բան բերել տուր:
Երիտասարդը քսակը սեղանին վրայ տար

պեց, տասներկու ոսկի, հինգ կամ վեց հատ ց Ֆրանքնոց թափաւ, ու քիչ մը մանր ստակ ելաւ:
— Օ՛րբունին ուրախ դէմքով մը ըսաւ:
— Որո՞նք են ասոնք:
— Իմ, քուկդ, մերը, պէտք եղած բաները ծախու աւ, ու հանգիստ եղիր, վաղը ուրիշ ալ կըստանանք:
— Կեցիր, կեցիր, ըսաւ ծերը ժպտելով, թէ որ կը կամիս չափաւորութեամբ գործաւ ծելու եմ քու ստակդ. շատ բան մէկ տեղ ծախու առնելու տեսնան նէ, պիտի կարծեն թէ քու դատնալուդ սպասեր եմ զանոնք առնելու համար:
— Ինչպէս որ կուղես, անանկ ըրէ հայրս, բայց ամեն բանէն առաջ, ծառայ մը բռնէ:
— Չեմ ուղեր որ ս'լ մինակ մնաս: Սաքսէն փախուցած խահվէ ունիմ և աղին ծխախոտ որ փոքրիկ սնուկի մէջ նաւուն խորջ պահած եմ, վաղը ձեռքդ կը հասնին: Բայց լուռ կեցիր, մարդ կուղայ կոր:
— Բատրուսն է որ քու հասնելը իմանալով՝ անշուշտ քեզի բարի եկար ըսելու կուգայ:

